

1. Витоки філософії.

Філософія (від грецьк. Phileo – люблю і Sophia – мудрість) буквально означає «любов до мудрості». Для розкриття специфіки філософії важливо звернутися до початків філософського мислення, і навіть до міфологічного і релігійного світорозуміння як передумови, предтече філософії.

Міфологія

Міфи – давні оповіді різних народів про фантастичних істот, про богів, про космос. Міфи пов'язані з обрядами, звичаями, містять моральні норми й естетичні уявлення, поєднання дійсності й фантазії, думки і почуття. У міфах людина не виділяє себе з природи. Інтелектуальне своєрідність міфу проявлялося у тому, що тоді полягала у конкретних емоційних, поетичних образах. У міфології зближались явища природи й культури, людські риси переносилися на світ довкола себе, олицетворялись, одушевлялися космос та інші природні сили. Разом із цим у вигадливої тканини міфологічних образів полягала узагальнена робота думки – аналізу, класифікацій, особливого символічного уявлення світу – як цілого. Справді, міфологічне свідомість у межах тій історичній епохи лежало способом розуміння світу. З допомогою міфу минуле пов'язували з сьогоденням і майбутнім, забезпечувалася духовна міжпоколінна тяглість, закріплювалася система цінностей, підтримувалися певні форми поведінки... Міфологічне світобачення включало у собі також пошук єдності природи й суспільства, світу й ослаблює людину, вирішення суперечностей, гармонії, внутрішнього згоди людського життя.

Релігія

Релігія (від лат. Religio – благочестя, набожність, святиня, предмет культу) – така форма світогляду, в якій освоєння світу здійснюється через його подвоєння на посюсторонній – «земний», природний, що сприймається органами почуттів, і потойбічний – "небесний", надчуттєвий. Релігійний світогляд відрізняється від міфологічного вірою в існування надприродних сил і їх чільну роль у світобудові і житті людей. Релігійна віра проявляється в поклонінні вищих сил: тут спліталися початку добра і зла, демонічні і божественні боки релігії довгий час розвивалися паралельно. Звідси змішане почуття страху і пошани віруючих по відношенню до вищих сил.

Пізніше формується образ єдиного Бога – вищої істоти. У зрілих формах релігій ідея бога перемагає все демонічне, звільняється від нього. Бог мислиться як охоронець звичаю, традиції, моральності.

Віра – спосіб існування релігійної свідомості, особливий настрій, переживання.

Зовнішньої, соціально значимої формою прояву віри служить культ – система затвердилися ритуалів, догматів.

Релігійні уявлення неможливо вивести з почуттів, переживань окремої людини. Вони – продукт історичного розвитку суспільства. Існувало й існує безліч варіантів релігійних вірувань. Такі форми релігій, як християнство, буддизм, іслам, вважаються світовими і до цього дня і мають велике число прихильників у різних країнах.

Висновок

Філософський світогляд орієнтоване на раціональне пояснення світу. Загальні уявлення про природу, суспільство, людину стають предметом реальних спостережень, узагальнення, висновків, докази і логічного аналізу.

Філософський світогляд успадкував від міфології і релігії сукупність питань про походження світу, його будову, місце людини і т.п., але відрізняється логічної упорядкованою системою знань, характеризується прагненням теоретично обґрунтовувати положення та принципи. Існуючі в народі міфи піддаються перегляду з позицій розуму, їм надається нове смислове, раціональне тлумачення.

Таким чином, можна з повною упевненістю сказати, що витоками філософії є міфологія і релігія.

2. Філософія – одвічно-діяльна любов до мудрості. Різноманітність уявлень про мудрість.

Філософію ще з давніх давен визначали як любов до мудрості (слово “філософія” грецького походження – від *phileo* – люблю і *sophia* – мудрість). Що це означає? Що таке мудрість? Щоб з’ясувати ці питання слід мати на увазі, принаймні, три важливих моменти:

1) Філософія має справу з найбільш загальними, фундаментальними проблемами існування світу, а саме: його єдності, природи, тенденцій розвитку тощо. Знання ж загального, фундаментального є виключно важливим для пізнання істини, оскільки у загальному більше суттєвого, ніж у частковому. Не випадково, патріарх світової філософії Аристотель, якого Гегель називав “вчителем людства” стверджував, що “той, хто знає загальне, знає більше того, хто знає часткове”.

Пізнати, з’ясувати загальне – непросто, бо воно неочевидне. Загальне це таке, що не сприймається на рівні відчуттів. Загальне є продуктом логічного мислення. Воно являє собою основну підвалину наукового знання. Аристотель підкреслював, що “знанням в найбільшій мірі володіє той, хто знає загальне. Мабуть, важче всього для людини пізнати саме це, найбільш загальне, бо воно далше всього знаходиться від чуттєвих сприйнять”.

2) Філософія небезпідставно ототожнюється зі знанням першоначал, першопричин буття. Ці знання, на думку Аристотеля, слід віднести до “мудрості”. Бо “мудрість є наука про визначальні причини і начала”. І далі: “наставники більш мудрі не завдяки умінню діяти, а тому що вони володіють узагальненими знаннями і знають причини”; “Жодне з чуттєвих сприйнять ми не вважаємо мудрістю, хоча вони і дають важливі знання про одиночне, бо вони не вказують “чому”... Мудрими вважаються не ті, хто має досвід, а ті, що “знають причину”; “Ми наставників у кожній справі шануємо більше, вважаючи, що вони більше знають, ніж ремісники, і мудріші їх, оскільки вони знають причини того, що створюється”. Отже, мудрість ототожнюється у філософії з пізнанням першопричин і першоначал, “сутнісного і вічного”.

3) Філософія як мудрість, що спрямована на пізнання найбільш загального, “сутнісного і вічного”, дає змогу розкривати закономірні зв’язки. Бо що таке закон? Закон – це відношення між сутностями, найбільш загальний, установлений зв’язок між речами, який повторюється при відповідних умовах і є об’єктивним, внутрішнім, необхідним, загальним і суттєвим. Оскільки філософія займається з’ясуванням цього, остільки вона і має відношення до мудрості. Мудрість, таким чином, є важливою ознакою філософії, котра осмислює дійсність на основі пізнання найбільш загальних зв’язків, причин, тенденцій розвитку та їх практичного (предметного) використання. Не випадково сучасний французький філософ Мішель Гуріна підкреслює, що мудрість – не що інше, як вміння використовувати знання на практиці – “мистецтво жити”.

Висновок: Отже, філософія як мудрість з’ясовує найбільш загальні, фундаментальні проблеми існування світу; першоначала і першопричини буття; вона спрямована на пізнання загальних, усталених, необхідних зв’язків між сутностями – закономірних зв’язків. Таким чином, мудрість, як філософський феномен, - це форма духовно-практичного осмислення дійсності, з’ясування причин, тенденцій розвитку всього сутнісного, передбачування наслідків цього розвитку на основі поєднання інтелекту та практичного досвіду.

3. Філософське розуміння суспільства.

Поняття "суспільство" в філософії має не одне визначення. "Суспільство - найзагальніша система зв'язків і відносин між людьми, що складається в процесі їхньої життєдіяльності ("людське суспільство"); історично визначений тип соціальної системи (первісне, рабовласницьке, феодальне, капіталістичне, комуністичне суспільство); специфічна форма соціальної організації, що склалася в процесі історичного розвитку даної країни" П.Сорокін дає таке визначення суспільства: "Суспільство означає не тільки сукупність декількох одиниць (осіб, індивідів тощо), але припускає, що ці одиниці не ізольовані одна від одної, а знаходяться між собою в процесі взаємодії, тобто впливають одна на одну тим, чи іншим чином, стикаються одна з одною і мають між собою той чи інший зв'язок" Соціальна філософія, як одна з галузей філософського знання, визначає специфіку і тенденції розвитку людського суспільства, механізми його утворення та закони існування, місце в ньому людини, соціальну будову суспільства, рівні і форми його організації, спрямованість та сенс людської історії, духовні основи суспільства.

Суспільство є надскладною системою, яка формується в міру розвитку здатності людей відокремлювати себе від природи. Філософія визначає три основні групи факторів, які обумовлюють розвиток людського суспільства:

- праця (специфічно людська доцільна діяльність);
- спілкування (колективний характер діяльності і життя);

Суспільство (соціум) можна визначити як сукупність всіх форм і способів взаємодії і об'єднання людей. В такому широкому значенні суспільство включає в себе все, що відрізняє цю систему від природно-космічних явищ, дозволяє розглянути створену людиною реальність як особливу форму руху матерії. Суспільство, як система взаємодії людей, визначається певними внутрішніми суперечностями - між природою і суспільством, між різними соціальними спільнотами, між суспільством і особистістю. Ці зв'язки стали основою для розробки різноманітних соціологічних концепцій суспільства. В сучасній соціальній філософії усвідомлення поняття "суспільство" пов'язане з інформаційною революцією, з новим баченням світу. "Інформаційно-комп'ютерна революція реалізується як "процес інформатизації усіх сфер життя суспільства і життєдіяльності людини. В основі кожної соціотехнічної революції знаходяться свої особливі технологічні системи. Для інформаційної революції це інформаційні технології. Її кінцевим результатом повинно стати створення нової інформаційної цивілізації. При чому все радикально змінюється: матеріальне виробництво і світогляд, побут і освіта, спілкування і мистецтво змінюють не тільки свої зовнішні риси, але й внутрішні механізми - зміст діяльності

В розумінні поняття "суспільство" потрібно виділяти два аспекти, два виміри - **індивідуальний і соціальний**. По-перше, суспільство - це самі люди в їх суспільних відносинах. Всі суспільні явища є врешті-решт результатом дій індивідів, їхніх цілей, бажань, думок, вільного вибору. Причому діють ці індивіди не відокремлено один від одного, тому суспільство є не просто сукупністю індивідів, а відкритою системою їх спілкування, взаємозв'язків і взаємодій. По-друге, суспільство є такою системою, що здатна до саморегуляції. Процес упорядкування та організації суспільних відносин породжує відносно самостійні і незалежні від індивідів форми суспільної інтеграції і регулювання відносин між індивідами, між соціальними спільнотами, між людиною і природою (виникає система норм і правил, прав і обов'язків, заборон і дозволів).

4. Загальна характеристика релігійного світогляду.

Релігійний світогляд – уявлення, погляди переконання подвоєння світу на земний та небесний. У ньому буття досягається не міфічними, а іншими способами. Вирізнимо такі:

- а) у релігійній свідомості вже чітко розділяються суб'єкт і об'єкт, а отже, долається характерна для міфу неподільність людини і природи;
- б) світ роздвоюється на духовний та тілесний, земний і небесний, природний і надприродний, до того ж земний починає розглядатися як наслідок надприродного. Міфологічні ж персонажі живуть у феноменальному світі (на горі Олімп, на горі Меру тощо);
- в) у релігії надприродний світ недоступний органам чуття, а тому - в об'єкти цього світу треба вірити. Віра і виступає головним засобом досягнення буття;
- г) особливістю релігійного світогляду є також його практичність, оскільки віра без справ мертва. А у зв'язку з цим віра в Бога та надприродний світ взагалі викликає своєрідний ентузіазм, тобто життєву енергію, яка надає розумінню цього світу життєвого характеру;
- д) якщо для міфу головним є обґрунтування зв'язку індивіда з родом, то для релігії головним є досягнення єдності людини з Богом як втіленням святості та абсолютною цінністю.

Релігія - явище багатопланове і багатозначне. Сьогодні, незважаючи на наукові досягнення, які, здавалося б, заперечують її світоглядні положення, релігія продовжує бути великою соціально організованою й організуючою силою у світі. Це значною мірою пов'язано з тим, що вона по-своєму відображає великий життєвий досвід людства, зберігає систему емоційно-образних уявлень і переживань, цінностей, норм життя, моральних ідеалів, які так потрібні сучасному людству. За допомогою обрядовості релігія культивує людські почуття любові, добра, терпимості, співчуття, милосердя, обов'язку, справедливості. Але в релігійному світогляді можуть відображатися і протилежні настрої, ідеї: фанатизм, вороже ставлення до людей іншої віри тощо.